DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

22. februar 2001 *

I de forenede sager C-52/99 og C-53/99,

angående anmodninger, som Cour du travail de Liège (Belgien) i medfør af EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) har indgivet til Domstolen for i de for nævnte ret verserende sager,

Office national des pensions (ONP)

mod

Gioconda Camarotto (sag C-52/99),

Giuseppina Vignone (sag C-53/99),

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 95a i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 II, s. 366), som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1248/92 af 30. april 1992 (EFT L 136, s. 7),

* Processprog: fransk.

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. La Pergola, og dommerne D.A.O. Edward (refererende dommer) og P. Jann,

generaladvokat: S. Alber
justitssekretær: assisterende justitssekretær H. von Holstein,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Office national des pensions (ONP) ved G. Perl, som befuldmægtiget

— Gioconda Camarotto og Giuseppina Vignone ved délégué syndical D. Rossini

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved D. Gouloussis, som befuldmægtiget,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 11. maj 2000 er afgivet mundtlige indlæg af Office national des pensions (ONP) ved J.-P. Lheureux, som befuldmægtiget, af Gioconda Camarotto og Giuseppina Vignone ved D. Rossini og af Kommissionen ved H. Michard, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 29. juni 2000,

afsagt følgende

Dom

1 Ved to domme af 2. februar 1999, indgået til Domstolen den 17. februar 1999, har Cour du travail de Liège i medfør af EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) forelagt to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 95a i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 II, s. 366), som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1248/92 af 30. april 1992 (EFT L 136, s. 7, herefter »den ændrede forordning nr. 1408/71«).

2 Spørgsmålene er opstået under to sager mellem på den ene side Office national des pensions (herefter »ONP«) og på den anden side henholdsvis Elso Sutto (efter hvis død dennes enke Gioconda Camarotto er indtrådt i sagen) og Giuseppina Vignone (der er enke efter Tammaro), vedrørende beregning af alders- og efterladtepensioner.

Fællesskabsretten

3 Indledningsvis redegøres for begrundelserne for, at man ændrede forordning nr. 1408/71 ved forordning nr. 1248/92.

4 Domstolen har i sin praksis (jf. bl.a. dom af 11.6.1992, forenede sager C-90/91 og C-91/91, Di Crescenzo og Casagrande, Sml. I, s. 3851) kendt for ret, at en arbejdstager har ret til det højeste af de ydelsesbeløb, der kan tilkendes ved anvendelse af national ret alene eller ved anvendelse af fællesskabsbestemmelserne. Såfremt den kompetente institution fastsætter ydelsen i medfør af fællesskabsbestemmelserne, må den i henhold til artikel 12, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 ikke tage hensyn til nationale antikumulationsregler, men skal om fornødent regulere ydelsesbeløbet i overensstemmelse med den dagældende regel i den nævnte forordnings artikel 46, stk. 3, om begrænsninger i tilfælde af dobbeltydelser.

5 Som følge af denne retspraksis blev artikel 46 i forordning nr. 1408/71 ændret ved forordning nr. 1248/92, der trådte i kraft den 1. juni 1992, således at den sikrede — medmindre andet følger af anvendelsen af bestemmelser i national lovgivning om nedsættelse, midlertidig inddragelse eller bortfald af ydelser — fra den kompetente institution i hver medlemsstat har ret til det højeste ydelsesbeløb, der er beregnet.

6 Artikel 95a i den ændrede forordning nr. 1408/71 fastsætter følgende overgangsbestemmelser for anvendelse af forordning nr. 1248/92:

»1. Forordning (EØF) nr. 1248/92 giver ikke ret til ydelser for noget tidsrum, der ligger forud for den 1. juni 1992.

2. Enhver forsikrings- eller bopælsperiode, der er tilbagelagt efter en medlemsstats lovgivning forud for den 1. juni 1992, skal medregnes ved afgørelsen af ret til ydelser efter bestemmelserne i forordning (EØF) nr. 1248/92.

3. Med forbehold af bestemmelserne i stk. 1 kan rettigheder tilkendes i medfør af forordning (EØF) nr. 1248/92, også selv om de vedrører en begivenhed, der er indtrådt før den 1. juni 1992.

4. Rettigheder, der tilkommer personer, som har fået tillagt pension før den 1. juni 1992, kan på begæring tages op til revision under hensyntagen til bestemmelserne i forordning (EØF) nr. 1248/92.

5. Såfremt den i stk. 4 omhandlede begæring indgives inden for en frist på to år efter den 1. juni 1992, erhverves rettigheder i medfør af forordning (EØF) nr. 1248/92 med virkning fra nævnte dato, uden at nogen medlemsstats lovbestemmelser om bortfald eller forældelse af rettigheder kan gøres gældende over for de pågældende.

6. Såfremt den i stk. 4 omhandlede begæring indgives efter udløbet af fristen på to år efter den 1. juni 1992, erhverves de rettigheder, der ikke er bortfaldet eller forældet, fra datoen for begæringens indgivelse, med forbehold af gunstigere bestemmelser i en medlemsstats lovgivning.«

Tvisterne i hovedsagerne

7 Den 23. november 1984 meddelte ONP Elso Sutto en afgørelse om tildeling af en belgisk alderspension på 234 023 BEF på grundlag af en forsikringsperiode på 37/45 med virkning fra den 1. marts 1981 samt en pension fra den italienske institution med et beløb på 1 716 220 ITL med virkning fra samme dato (sag C-52/99).

8 Den 30. januar 1987 meddelte ONP Giuseppina Vignone en afgørelse om tildeling af en belgisk efterladtepension på 251 894 BEF på grundlag af en forsikringsperiode på 27/30 med virkning fra den 1. december 1984 samt en pension fra den italienske institution med et beløb på 626 625 ITL med virkning fra samme dato (sag C-53/99).

9 Elso Sutto og Giuseppina Vignone indbragte afgørelserne for Tribunal du travail de Namur (Belgien) med henblik på, at beregningen af deres belgiske pension blev ændret på grundlag af en forsikringsperiode på henholdsvis 42/45 og 30/30 uden nedsættelse.

10 Ved afgørelse truffet 13. november 1986 bestemte Tribunal du travail de Namur, at Elso Sutto skulle tildeles en alderspension, der var beregnet på grundlag af en forsikringsperiode på 42/45, og som skulle betales af den belgiske arbejdstagerordning.

11 Ved afgørelse truffet den 14. maj 1987 bestemte Tribunal du travail de Namur, at Giuseppina Vignone skulle tildeles en efterladtepension, der var beregnet på grundlag af en fuld forsikringsperiode, dvs. 30/30, og som skulle betales af den belgiske arbejdstagerordning.

12 Ved appelskrifter af 23. april og 7. december 1987 appellerede ONP disse afgørelser til den forelæggende ret. Idet sagerne i første række omhandlede anvendelsen af nationale antikumulationsregler, blev de stillet i bero i afventning af afgørelsen af andre »prøvesager«, der verserede dels ved Belgiens Cour de cassation, dels ved De Europæiske Fællesskabers Domstol. Elso Sutto døde under denne periode, hvor sagen var sat i bero.

13 Efter at forordning nr. 1408/71 var blevet ændret ved forordning nr. 1248/92, og mens begge sager stadig var sat i bero, sendte ONP den 22. september 1994 en

skrivelse til sin advokat. Skrivelsen indeholdt en beregning af begge pensioner på grundlag af de bestemmelser, der var gældende fra den 1. juni 1992, og beregningen gav Camarotto og Vignone et højere slutbeløb end den tidligere beregning. En kopi af skrivelsen blev sendt til sagsøgernes fagforeningsrepræsentant. ONP underrettede imidlertid ikke sagsøgerne om, at de — efter ONP's opfattelse — inden for en frist på to år efter den 1. juni 1992 skulle fremsende en begæring om revision for at være omfattet af forordning nr. 1248/92 og for at opnå en revision af beregningen af de i hovedsagerne omhandlede pensioner med virkning fra den nævnte dato.

14 Camarotto og Vignone har gjort gældende, at de blev vildledt af den nævnte skrivelse, som først blev videresendt til dem den 16. november 1995. De har i øvrigt bemærket, at de ikke mente, det var nødvendigt at indgive en begæring om revision af pensionerne, der er omtvistet i hovedsagerne, idet de havde anlagt sag ved de belgiske domstole med henblik herpå.

15 Camarotto og Vignone har desuden anført, at de i henhold til artikel 807 og 808 i den belgiske retsplejelov, når sagerne var blevet genoptaget, havde haft til hensigt at gøre den forelæggende ret opmærksom på, at forordning nr. 1408/71 var blevet ændret, hvilket ville give dem ret til at kræve en højere pension.

16 I januar 1996 besluttede Cour du travail de Liège, at de to sager i hovedsagen skulle genoptages. I det indlæg, som ONP indgav i den anledning, gjorde institutionen — under henvisning til artikel 95a, stk. 4, i den ændrede forordning nr. 1408/71 — gældende, at den ikke var forpligtet til at forhøje Camarotto's og Vignone's pensioner med tilbagevirkende kraft fra den 1. juni 1992, medmindre den modtog en begæring om administrativ revision fra dem.

17 Den 12. og 13. november 1997 fremsatte Camarotto og Vignone deres krav over for ONP, hvorved de indgav begæringer til retten om revision på grundlag af

artikel 807 i den belgiske retsplejelov. ONP erklærede sig kun villig til at forhøje pensionen fra den 1. december 1997. ONP har under alle omstændigheder på grund af de verserende sager ikke betalt beløbet for de to pensioner med virkning fra den 1. juni 1992.

18 Der er således ikke uenighed om beløbet for de to pensioner, der er omhandlet i hovedsagerne, for så vidt angår perioden før den 1. juni 1992 og efter den 30. november 1997. Med henblik på at kunne træffe afgørelse vedrørende pensionskravene for perioden fra den 1. juni 1992 til den 30. november 1997 har Cour du travail de Liège forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Omfatter artikel 95a i forordning nr. 1408/71, som ændret ved forordning nr. 1248/92, som indeholder overgangsbestemmelser for anvendelse af forordning nr. 1248/92, udelukkende de pensionsberettigede, med hensyn til hvilke afgørelsen om tildeling af pension var endelig ved ikrafttrædelsen af ændringen, eller vedrører den også de pensionsberettigede, som inden ikrafttrædelsen af de ændringer, der blev indført ved den nye forordning, allerede havde anlagt sag ved en national ret netop med henblik på at opnå ret til pension, idet de anfægtede anvendelsen af nationale antikumulationsregler, hvilke søgsmål endnu ikke var blevet endelig afgjort på tidspunktet for ikrafttrædelsen af de nye bestemmelser?

2) Såfremt nævnte artikel 95a uden forskel finder anvendelse på alle pensionsberettigede, skal den begæring om revision, som er omhandlet i artikel 95a, stk. 4, da være indgivet til den kompetente sociale sikringsinstitution i den form, som er foreskrevet i de nationale retsforskrifter for indgivelse af en begæring om revision, eller kan den indgives til den ret, som sagen er blevet indbragt for, i henhold til de gældende retsplejeforskrifter, og skal den i ovennævnte artikel 95a, stk. 5 og 6, frist på to år også være overholdt i sidstnævnte situation?«

19 Ved kendelse afsagt af Domstolens præsident den 10. marts 1999 er sagerne C-52/99 og C-53/99 i henhold til artikel 43 i procesreglementet blevet forenet med henblik på den skriftlige og den mundtlige forhandling samt domsafsigelsen.

De præjudicielle spørgsmål

20 De to spørgsmål, der er stillet af den forelæggende ret, vedrører følgende tre problemer:

— tidspunktet, hvor der opstår ret til revision ifølge overgangsbestemmelserne i artikel 95a i den ændrede forordning nr. 1408/71 (første spørgsmål)

— fremgangsmåden for indgivelse af begæring om revision (første led af det andet spørgsmål)

— muligheden for at indgive begæring om revision med tilbagevirkende kraft efter udløbet af fristen på to år, der fremgår af artikel 95a, stk. 5 og 6, i den ændrede forordning nr. 1408/71 (andet led af det andet spørgsmål).

21 Indledningsvis bemærkes, at det fremgår af fast retspraksis, at det i mangel af fællesskabsbestemmelser på dette område tilkommer hver enkelt medlemsstat i sin interne retsorden at udpege de kompetente retter og fastsætte procesreglerne

for sagsanlæg til sikring af beskyttelsen af de rettigheder, som fællesskabsrettens direkte virkning medfører for borgerne, på betingelse af, at disse bestemmelser ikke er mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende krav på grundlag af national ret (ækvivalensprincippet), og at de ikke er udformet således, at de i praksis umuliggør udøvelsen af rettigheder, som hjemles i Fællesskabets retsorden (effektivitetsprincippet) (jf. senest dom af 16.5.2000, sag C-78/98, Preston m.fl., Sml. I, s. 3201, præmis 31).

Det første spørgsmål

22 Med sit første spørgsmål spørger den forelæggende ret nærmere bestemt, om overgangsbestemmelserne i artikel 95a i den ændrede forordning nr. 1408/71 kun finder anvendelse på de pensionsberettigede, i forhold til hvem afgørelsen om tildeling af den nævnte pension var endelig den 1. juni 1992, eller om disse bestemmelser ligeledes finder anvendelse på de pensionsberettigede, der før denne dato havde anlagt sag ved en national ret med henblik på at opnå en fastsættelse af deres pensionskrav og herved anfægtede anvendelsen af nationale antikumulationsregler, når der endnu ikke var truffet endelig afgørelse i sagen.

23 ONP har gjort gældende, at artikel 95a i den ændrede forordning nr. 1408/71 pålægger alle berørte, hvis pension allerede er blevet »tillagt«, at indgive en begæring om revision. Om den administrative beslutning om tildeling er endelig eller ej, har ikke nogen betydning i den forbindelse.

24 Hertil bemærkes, at artikel 95a i den ændrede forordning nr. 1408/71 allerede er blevet behandlet i Domstolens dom af 25. september 1997 (sag C-307/96, Baldone, Sml. I, s. 5123). I dommens præmis 11, 12 og 13 udtalte Domstolen, at når invaliditetsydelsen er blevet fastsat før ikrafttrædelsen af forordning

nr. 1248/92, finder artikel 95a, stk. 1, 2 og 3, i den ændrede forordning nr. 1408/71 ikke anvendelse. Sådanne situationer henhører derimod under samme artikels stk. 4, 5 og 6. Den omstændighed, at en medlemsstats kompetente institution som følge af en forkert beregning af den pågældende ydelse foretager en ny beregning af en ydelse efter ikrafttrædelsen af ændringsforordningen og berigtiger det beløb, der skal udbetales, kan ikke danne grundlag for nye rettigheder, men medfører alene, at der skal foretages en korrekt fastsættelse af den ydelse, der tidligere er erhvervet ret til.

25 Det følger heraf, at artikel 95a i den ændrede forordning nr. 1408/71 ikke kun kan anvendes i tilfælde, hvor en endelig beslutning om tildeling er truffet før den 1. juni 1992, men også finder anvendelse i tilfælde, hvor der før denne dato er blevet anlagt sag ved en national ret, også selv om der den 1. juni 1992 ikke var truffet endelig afgørelse i sagen. Hvis dette ikke var tilfældet, ville de berørte være frataget retten til at anfægte anvendelsen af nationale antikumulationsregler, hvilket ville være i strid med forordning nr. 1248/92's formål.

26 Herefter skal det første spørgsmål besvares således, at artikel 95a i den ændrede forordning nr. 1408/71, som indeholder overgangsbestemmelser for anvendelsen af forordning nr. 1248/92, finder anvendelse på pensionsberettigede, der allerede før ikrafttrædelsen af ændringerne i sidstnævnte forordning havde anlagt sag ved en national ret med henblik på at opnå ret til pension ved anfægtelse af anvendelsen af nationale antikumulationsregler, selv om denne sag endnu ikke var endeligt afgjort på tidspunktet for de nye bestemmelsers ikrafttræden.

Det andet spørgsmål

27 Med det andet spørgsmåls andet led, der skal behandles først, ønsker den forelæggende ret oplyst, om artikel 95a i den ændrede forordning nr. 1408/71 er

til hinder for anvendelsen af en national bestemmelse, der tillader, at en begæring om revision kan indgives efter udløbet af den i artiklen fastsatte frist på to år.

28 Det følger af fast retspraksis, at Domstolen har anerkendt, at det er foreneligt med fællesskabsretten, at der af retssikkerhedshensyn fastsættes rimelige, præklusive søgsmålsfrister (jf. domme af 16.12.1976, sag 33/76, Rewe, Sml. s. 1989, præmis 5, og sag 45/76, Comet, Sml. s. 2043, præmis 17 og 18, samt dom af 27.3.1980, sag 61/79, Denkavit italiana, Sml. s. 1205, præmis 23).

29 Artikel 95a, stk. 5, i den ændrede forordning nr. 1408/71 foreskriver en frist på to år for indgivelse af begæringen om revision. Artikel 95a, stk. 6, i den ændrede forordning nr. 1408/71 forbeholder imidlertid udtrykkeligt medlemsstaterne muligheden for at tillade de berørte at indgive en begæring om revision efter udløbet af fristen på to år, uden at disses rettigheder dermed automatisk anses for bortfaldet eller forældet, idet denne bestemmelse anerkender muligheden for, at der kan findes »gunstigere bestemmelser i en medlemsstats lovgivning«.

30 Det følger af ovenstående, at fællesskabsretten ikke er til hinder for anvendelse af en frist på to år på betingelse af, at de nærmere betingelser for dens anvendelse i national ret er i overensstemmelse med ækvivalensprincippet og i praksis ikke gør udøvelsen af retten til revision umulig eller uforholdsmæssig vanskelig.

31 Hvis den nationale lovgiver fastsætter en længere frist end to år for fremsættelse af lignende krav på grundlag af national ret, skal de nationale retter sikre en lige

så gunstig behandling af de krav, der støttes på fællesskabsretten. Dette ligebehandlingsprincip udstrækkes også til enhver tilbagevirkende kraft, som den nationale lovgivning anerkender.

32 Med første led af det andet spørgsmål ønskes det afgjort, om fællesskabsretten — idet det lægges til grund, at reglen om forældelse efter to år i artikel 95a i den ændrede forordning nr. 1408/71 skal finde anvendelse, og at de nærmere regler om reglens anvendelse opfylder de nævnte krav — er til hinder for, at det i national ret bestemmes, at den formelle begæring om revision skal indgives af den berørte enten over for den sociale sikringsinstitution eller over for den kompetente ret inden for fristen på to år.

33 Det fremgår af såvel ordlyden som opbygningen af artikel 95a, stk. 4, i den ændrede forordning nr. 1408/71, at anvendelsen af bestemmelserne i forordning nr. 1248/92 på pensionsrettigheder, der er erhvervet før den 1. juni 1992, er betinget af en udtrykkelig begæring fra den sikrede (jf. Baldone-dommens præmis 16).

34 Ganske vist er en begæring om revision således forudsætningen for, at der kan indledes en sag om revision, men artikel 95a i den ændrede forordning nr. 1408/71 indeholder ingen angivelse af formen, denne begæring skal indgives i.

35 I første omgang er det herefter op til den forelæggende ret at afgøre, om det i national ret kræves, at den berørte — ud over en allerede iværksat retssag, der eventuelt er sat i bero — skal tage initiativ til at indgive en administrativ begæring over for den kompetente sociale sikringsinstitution. Hvis dette er tilfældet, skal denne ret efterfølgende afgøre, om et sådant krav ikke gør det

umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt for den berørte i praksis at udøve sine rettigheder i henhold til fællesskabsretten.

36 Under omstændigheder som dem, der fremgår af hovedsagen, skal den forelæggende ret tage i betragtning, at den administrative institution — efter det for Domstolen oplyste — ikke er forpligtet til at informere den berørte om dennes ret til revision, og at den berørte i de fleste tilfælde ikke er repræsenteret ved en advokat eller en juridisk rådgiver.

37 Hvis det ikke er nødvendigt at indgive en begæring over for den kompetente administrative institution, skal den forelæggende ret for det andet afgøre, om det vil være rimeligt at kræve, at den berørte genoptager sagen, der er sat i bero, inden for den fastsatte frist, således at begæringen om revision kan indgives for den kompetente ret.

38 ONP har i den forbindelse gjort gældende, at det i hvert fald er nødvendigt at indgive en begæring for retten i de former, som de processuelle regler, der skal anvendes, foreskriver, f.eks. ved indgivelse af en stævning, et skriftligt indlæg eller ved nedlæggelse af påstande. Da sagerne først blev genoptaget den 12. og 13. november 1997, vil ONP alene tildele Camarotto og Vignone en forhøjet pension fra den måned, der fulgte efter deres faktiske indgivelse af begæring om revision, dvs. fra den 1. december 1997.

39 Camarotto og Vignone har under henvisning til artikel 807 og 808 i den belgiske retsplejelov heroverfor gjort gældende, at de berørte kan udvide eller ændre deres påstande for retten med henblik på at tage alle faktiske og retlige omstændigheder i betragtning, der opstår under retssagen, i det omfang disse kan forøge de forsikredes rettigheder. Som følge af de nævnte bestemmelser er en belgisk ret ved beregningen af pensionen forpligtet til at anvende de bestemmelser, der trådte i

kraft den 1. juni 1992, og kan således give begæringen om revision tilbagevirkende kraft.

40 Da den forelæggende ret alene er kompetent til at fortolke artikel 807 og 808 i den belgiske retsplejelov, er det den, der skal afgøre, om de retsundergivne, der i en national sag befinder sig i en lignende situation som den, sagsøgerne befinder sig i, kan gøre brug af proceduren, der fremgår af disse artikler. Hvis dette er tilfældet, er retten forpligtet til at overholde ækvivalensprincippet, således at den under de samme betingelser skal tillade anvendelse af denne procedure i sager, der har støtte i fællesskabsretten, som i lignende sager, der har støtte i national ret. Den nationale procedure må desuden ikke i praksis gøre udøvelsen af de rettigheder, der følger af fællesskabsretten, umulig eller uforholdsmæssigt vanskelig.

41 Den forelæggende ret skal endvidere afgøre, om det — når der henses til det forhold, at ONP ikke inden udløbet af fristen på to år havde gjort sagsøgerne opmærksom på, at det efter ONP's opfattelse var nødvendigt at indgive begæring om revision — kan tillades ONP at henvise til, at sagsøgerne fremsatte deres krav for sent, og at påberåbe sig dette som begrundelse for sit afslag på at ændre deres pensioner fra den 1. juni 1992.

42 Det andet præjudicielle spørgsmål skal derfor besvares således, at det påhviler den forelæggende ret først at undersøge, om den nationale lovgivning kræver, at der skal indgives begæring om revision enten over for den kompetente sociale sikringsinstitution inden for den fastsatte frist og under de krævede former eller over for retten selv i henhold til de processuelle regler, der skal anvendes. For det andet påhviler det denne ret at efterprøve, at sådanne krav ikke er mindre gunstige end dem, der er anvendelige i lignende situationer, der henhører under den nationale retsorden, og at de ikke i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der ved den ændrede forordning nr. 1408/71 er tillagt de berørte.

Sagsomkostningerne

43 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Cour du travail de Liège ved domme af 2. februar 1999, for ret:

1) **Artikel 95a i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1248/92 af 30. april 1992, der indeholder overgangsbestemmelser med henblik på anvendelse af forordning nr. 1248/92, finder anvendelse på pensionsberettigede, der allerede før ikrafttrædelsen af ændringerne i sidstnævnte forordning havde anlagt en sag ved en national ret med henblik på at opnå ret til pension ved**

anfægtelse af anvendelsen af nationale antikumulationsregler, selv om denne sag endnu ikke var endeligt afgjort på tidspunktet for de nye bestemmelsers ikrafttræden.

2) **Det påhviler den forelæggende ret først at undersøge, om den nationale lovgivning kræver, at der skal indgives begæring om revision enten over for den kompetente sociale sikringsinstitution inden for den fastsatte frist og under de krævede former eller over for retten selv i henhold til de processuelle regler, der skal anvendes. For det andet påhviler det denne ret at efterprøve, at sådanne krav ikke er mindre gunstige end dem, der er anvendelige i lignende situationer, der henhører under den nationale retsorden, og at de i praksis ikke gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der ved forordning nr. 1408/71, som ændret ved forordning nr. 1248/92, er tillagt de berørte.**

La Pergola Edward Jann

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 22. februar 2001.

R. Grass

Justitssekretær

A. La Pergola

Formand for Femte Afdeling